

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев2 171/2023
31.01.2024. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Добриле Страјина, председника већа, Драгане Миросављевић и Надежде Видић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Марија Јоксовић, адвокат из ..., против тужене Републике Србије, МУП Београд, коју заступа Државно правобранилаштво, Одељење у Суботици, ради исплате, одлучујући о ревизији тужиоца, изјављеној против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж1 317/22 од 07.09.2022. године, у седници већа одржаној 31.01.2024. године, донео је

ПРЕСУДУ

УСВАЈА СЕ ревизија тужиоца и **ПРЕИНАЧУЈЕ** пресуда Апелационог суда у Новом Саду Гж1 317/22 од 07.09.2022. године у ставу првом и трећем изреке, тако што се **ОДБИЈА** као неоснована жалба тужене и **ПОТВРЂУЈЕ** пресуда Основног суда у Суботици, Судска јединица у Бачкој Тополи П1 36/21 од 17.11.2021. године у ставу трећем, четвртном, петом и деветом изреке и **ОДБИЈА** захтев тужене за накнаду трошкова другостепеног поступка.

ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужена да тужиоцу накнади трошкове ревизијског поступка у износу од 85.163,97 динара у року од 8 дана од дана пријема писменог отправака одлуке.

Образложење

Пресудом Основног суда у Суботици, Судска јединица у Бачкој Тополи П1 36/21 од 17.11.2021. године, ставом првим одбијен је приговор апсолутне ненадлежности. Ставом другим изреке, усвојен је тужбени захтев. Ставом трећим изреке, обавезана је тужена да тужиоцу, за период од 12.01.2018. године до 11.01.2021. године, по основу разлике између исплаћеног и припадајућег додатка на плату по основу приправности на раду, исплати износ од 213.095,02 динара са законском затезном каматом од 01.10.2021. године до исплате. Ставом четвртим изреке, обавезана је тужена да тужиоцу, за период од 12.01.2018. године до 11.01.2021. године, на име

обрачунате законске затезне камате за приправност до 30.09.2021. године исплати износ од 48.004,12 динара. Ставом петим изреке, обавезана је тужена да тужиоцу уплати доприносе по основу пензијског и инвалидског осигурања, доприносе за незапосленост код Националне службе за запошљавање, те доприносе за здравствено осигурање код Републичког фонда за здравствено осигурање и то у износу који обрачунавају надлежне службе туженог у време обрачуна на износ опредељен у пресуди. Ставом шестим изреке, обавезана је тужена да тужиоцу, за период од 12.01.2018. године до 11.01.2021. године, по основу разлике између исплаћених и припадајућих трошкова по основу доласка и одласка са рада исплати укупан износ од 134.456,32 динара са законском затезном каматом од 01.10.2021. године до исплате. Ставом седмим изреке, обавезана је тужена да тужиоцу, за период од 12.01.2018. године до 01.01.2021. године, по основу обрачунате законске затезне камате до 30.09.2021. године за разлику између исплаћених трошкова по основу доласка и одласка са рада и доспелости ових трошкова исплати износ од 1.114,91 динар. Ставом осмим изреке, обавезана је тужена да тужиоцу, за период од 12.01.2018. године до 11.01.2021. године, по основу обрачунате законске затезне камате до 30.09.2021. године, за разлику између исплаћених и припадајућих трошкова по основу доласка и одласка са рада исплати износ од 24.649,56 динара. Ставом деветим изреке обавезан је тужени да тужиоцу надокнади трошкове поступка у износу 116.304,00 динара у случају доцње са законском затезном каматом од дана извршности пресуде до исплате.

Пресудом Апелационог суда у Новом Саду Гж1 317/22 од 07.09.2022. године, ставом првим изреке, делимично је преиначена првостепена пресуда тако је одбијен захтев тужиоца за исплату увећане плате по основу приправности у износу од 213.095,02 динара са затезном каматом од 01.10.2021. године до исплате, као и износ од 48.004,12 динара по основу затезне камате обрачунате од дана доспелости сваког појединачног месечног износа до 30.09.2021. године, те захтев за уплату доприноса за обавезно социјално осигурање надлежним установама на износ досуђене главнице, као и захтев за накнаду трошкова парничног поступка преко износа од 69.884,00 динара са затезном каматом од дана извршности пресуде до исплате. Ставом другим изреке у преосталом делу жалба тужене је одбијена, а првостепена пресуда потврђена. Ставом трећим изреке, обавезан је тужилац да туженој накнади трошкове другостепеног поступка у износу од 10.800,00 динара.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужилац је благовремено изјавио ревизију против одлуке у преиначујућем делу и одлуке о трошковима поступка због погрешне примене материјалног права и погрешно утврђеног чињеничног стања, са предлогом да се о ревизији одлучи као о изузетно дозвољеној, применом члана 404. Закона о парничном поступку.

По оцени Врховног суда ревизија тужиоца је дозвољена на основу члана 403. став 2. тачка 2. ЗПП, због чега није било места оцени изузетне дозвољености ревизије у смислу члана 404. ЗПП.

Испитујући побијану пресуду применом члана 408. у вези члана 403. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку – ЗПП („Службени гласник РС“, бр. 72/11...18/20), Врховни суд је нашао да је ревизија тужиоца основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП на коју ревизијски суд пази по службеној дужности. Наводима ревизије да су разлози у побијаној пресуди нејасни, контрадикторни и противречни, те супротни изведеним доказима, указује се на битну повреду одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 12. ЗПП, која не представља ревизијски разлог у смислу члана 407. ЗПП.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац је запослен код тужене на радном месту криминалистички инспектор – сузбијање општег криминалитета. Тај посао у оквиру РС ... у току 2018. године је обављао сам, као једини инспектор, а од 2019. године заједно са другим инспектором. Радно време тужиоца је од 07,00 до 15,00 часова, а након радног времена тужилац се стално налазио у стању приправности и одазивао се позиву уколико је потребно да оде на лице места. У ситуацији када је тужилац излазио на лице места по позиву, за време дежурства (ван радног времена), то је било посебно евидентирано и плаћено тужиоцу, док увећање плате по основу „пасивног дежурства“ односно приправности није било ни обрачунато ни исплаћено тужиоцу. На основу евиденције из редних листа и налаза вештака, а на основу укупног броја проведених сати у приправности (од укупног броја часова у току дана одузет је укупан број евидентираних сати ефикасног рада за које сате рада је тужилац добио плату) укупна висина неисплаћеног додатка на плату по основу приправности обрачуната у висини од 10% од вредности часа основне плате, за сваки час приправности, за спорни период износи 213.095,02 динара, док висина затезне камате обрачунате од доспелости сваког појединачног месечног износа до дана вештачења 30.09.2021. године износи 48.004,12 динара.

На основу утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је оценио да тужилац основано потражује исплату увећане плате по основу дежурства ван радног времена (приравност), с обзиром да је одредбама Закона о полицији, Посебног колективног уговора за полицијске службенике и Правилника о приправности за рад, који су били у примени у спорном периоду, предвиђено право на додатак на плату по основу приправности које је тужилац остваривао у утуженом периоду, а чија је висина утврђена на основу налаза вештака финансијске струке, из којих разлога је усвојио тужбени захтев тужиоца.

Другостепени суд је преиначио првостепену пресуду у делу одлуке о приправности и одбио тужбени захтев, налазећи да тужиоцу не припада право на исплату додатка на плату по основу приправности, с обзиром да су у конкретном случају на страни тужиоца изостали докази на околност да је тужилац био у приправности. Тужилац није доказао да је у спорном периоду постојао распоред за приправност или налог претпостављеног, а да је тужиоцу исплаћивана плата за ефективан рад.

По оцени Врховног суда, основано се ревизијом тужиоца указује да је побијана другостепена одлука заснована на погрешној примени материјалног права.

Према одредби члана 154. Закона о полицији („Сл.гласник РС“, број 6/16) који је ступио на снагу 05.02.2016. године, полицијски службеник је дужан да у обављању полицијских послова ради по посебном распореду рада (дневном или недељном) који одређује непосредни руководилац (став 1.). Непосредни руководилац је дужан да

обавести полицијског службеника о распореду и промени распореда радног времена најмање 24 сата пре промене распореда радног времена (ставу 2.). Посебан распоред рада у смислу става 1. овог члана подразумева између осталог и приправност за рад (ставу 3.). У члану 156. истог закона, дефинисана је приправност за рад која подразумева стање спремности полицијског службеника одзива на позив непосредног руководиоца или лица овлашћеног за позив за долазак на рад (став 2.). Приправност, односно околности које указују да полицијски службеник распоређен на одређено радно место мора бити доступан и приправан да, по позиву непосредног руководиоца или лица овлашћеног за позив, обави посао или задатак који је планиран и за који се очекивала потреба евентуалног ангажовања полицијских службеника са одговарајућег радног места, прописује министар (став 3.). Чланом 187. став 1. тачке 4. наведеног закона, полицијском службенику се признаје право на увећану плату поред осталог, на име приправности - за сваки сат приправности, у висини од 10% вредности радног сата основне плате.

Законом о изменама и допунама Закона о полицији („Сл.гласник РС“, број 24/18 од 26.03.2018. године) измењен је члан 156. основног закона који дефинише приправност у ставовима 2. и 3. истог члана, тако да приправност подразумева обавезу полицијског службеника да се, ван радног времена, у складу са посебним распоредом рада или налогом за приправност, налази у стању потребног степена спремности који омогућава да се на позив овлашћеног руководиоца одазове позиву на рад у одређеном временском периоду и на одређеном месту (став 2.). Начин одређивања приправности, садржину и изглед налога за приправност прописује министар (став 3.). Новелираном одредбом члана 187. Закона о полицији („Сл.гласник РС“, број 87/18 од 13.11.2018. године) прописано је да полицијски службеник остварује право на увећану плату поред осталог, на име приправности - за сваки сат приправности, у складу са посебним распоредом рада или по налогу у висини од 10% вредности радног сата основне плате.

Посебан колективни уговор за полицијске службенике („Службени гласник РС“, бр. 22/15, 70/15, 17/18 и 7/19) који је био на снази од 07.03.2015. године до 07.09.2019. године, у члану 7. прописује да је полицијски службеник у обавези сталне приправности када околности посла и задатка то захтевају. Приправност подразумева обавезу полицијског службеника да се по писаном налогу руководиоца налази и у стању сталног потребног степена спремности које омогућава да се полицијски службеник одазове на позив послодавца и стави на располагање на место рада, на другом месту које одреди послодавац или преузме интервенцију, радњу, контакт или сличну активност по налогу послодавца. Време ефективног рада по позиву рачуна се као прековремени рад.

Посебан колективни уговор за полицијске службенике („Службени гласник РС“, бр. 62/19 са изменама) у члану 8. став 2. прописује да приправност подразумева обавезу полицијског службеника да се, ван радног времена, у складу са посебним распоредом рада или налогом за приправност, налази у стању потребног степена спремности које омогућава да се на позив овлашћеног руководиоца одазове позиву на рад у одређеном временском периоду и на одређеном месту.

На основу овлашћења из члана 156. став 3. Закона о полицији („Службени гласник РС“, број 6/16), донет је Правилник о приправности за рад („Службени гласник РС“, број 16/2017) којим су ближе уређене околности које указују да полицијски

службеник распоређен на одређено радно место мора бити доступан и приправан да, по позиву непосредног руководиоца или лица овлашћеног за позив, обави посао или задатак који је планиран и за који се очекивала потреба евентуалног ангажовања полицијског службеника са одговарајућег радног места. Према члану 2. став 2. Правилника ако посебним распоредом рада у сменама или на други начин није могуће организовати рад у организационој јединици Министарства унутрашњих послова, на предлог непосредног руководиоца, руководиоца организационе јединице у седишту Министарства, односно начелник полицијске управе опредељује радна места на којима се по посебном распореду рада може одредити приправност за рад као и трајање приправности на њима у току једног дана. Посебан распоред приправности за рад сачињава непосредни руководиоца одређивањем полицијских службеника, који су распоређени на тим радним местима. Посебни распоред приправности за рад садржи: називе радних места за које се одређује приправност за рад, полицијске службенике који су одређени за приправност на конкретним радним местима и време трајања приправности на тим радним местима (дневна, недељна, месечна или годишња приправност, с тим што приправност радним данима може да траје најдуже 16 сати, а суботом, недељом и празницима 24 сата и што приправности за рад, у току месеца, ван радног времена, не може трајати више од 15 дана, односно 16 дана, ако текући месец има 31 дан, осим уз писмену сагласност полицијског службеника када приправност може бити одређена и у дужем трајању).

Према члану 2. став 3. истог Правилника, изузетно када је потребно обавити посао или задатак за који се није могла очекивати и планирати потреба ангажовања једног или више полицијских службеника на одређеном радном месту, непосредни руководиоца налогом, може полицијском службенику одредити приправност у трајању до почетка његове прве редовне радне смене, или до престанка разлога због којих је одређена приправност за рад. Налог за приправност за рад, ако то налажу разлози хитног поступања ради обезбеђивања обављања послова радног места, може се издати и усмено о чему се у најкраћем року, а најкасније у року од 24 сата издаје и писани налог, а садржи: назив организационе јединице, број и датум, правни основ, име, презиме и радно место полицијског службеника, трајање приправности (дан и час почетка и краја приправности), укупан број сати остварених у приправности, потпис полицијског службеника, разлог одређивања приправности за рад, потпис непосредног руководиоца и оверу руководиоца организационе јединице.

Из наведеног следи да приправност представља ванредно ангажовање полицијских службеника ван радног времена у случајевима када околности посла и задатка то захтевају. Приправност подразумева обавезу полицијског службеника да се стави у стање сталног потребног степена спремности да се одазове на позив послодавца и стави на располагање на месту рада, на другом месту које одреди послодавац или предузме интервенцију, радњу, контакт или сличну активност, према условима и околностима предвиђеним важећим законским одредбама.

Према утврђеном чињеничном стању тужилац је имао обавезу да буде доступан и приправан да по позиву изађе на лице места и обави посао или задатак за који се очекивала потреба њеног евентуалног ангажовања као полицијског службеника, што у складу са чланом 156. Закона о полицији („Сл.гласник РС“, број 6/16) који је био у примени у периоду од априла 2016. године закључно са фебруаром 2017. године чини основ за стицање права на исплату увећане зараде по основу приправности. Ово из

разлога што наведена законска одредба не предвиђа садржину и изглед налога који одређује стање спремности одазива на позив непосредног руководиоца или лица овлашћеног за позив за долазак на рад, што подразумева обавезу полицијског службеника да поступи и по усменом налогу.

Доношењем Правилника о приправности за рад („Службени гласник РС“, бр.16/2017 од 02.03.20217. године) на основу члана 156. став 3. Закона о полицији („Службени гласник РС“, број 6/16), отклоњена је правна празнина у погледу постојања форме налога установљена још Посебним колективним уговором за полицијске службенике (члан 7. став 2) и установљена је обавеза приправности за рад према посебном распореду рада одређивањем полицијских службеника који су распоређени на тим радним местима или писаном налогу руководиоца, који се могао издати изузетно и усмено, али о чему се у најкраћем року а најкасније у року од 24 сата издаје и писани налог, како је то предвиђено чланом 2. овог Правилника. Та иста обавеза постојања посебног распореда рада донетог од стране непосредно претпостављеног или писаног налога уведена је и изменама и допунама Закона о полицији („Сл. гласник РС“, бр.24/18 и 87/2018), а право на увећање плате по основу приправности припада полицијском службенику и на основу новелираних члана 156. став 2. и 3. и члана 187. Закона о полицији, а у вези одредби цитираног Правилника о приправности за рад.

У конкретно утврђеној чињеничној ситуацији када је применом правила о терету доказивања из члана 231, у вези члана 7. ЗПП, тужилац доказао да је у спорном периоду био приправан (у стању потребног степена спремности) по усменом налогу непосредног руководиоца, а да тужена није доказала супротно (да такав усмени налог није издат и да није био приправан) без обзира на новоустановљену обавезу тужене цитираним одредбама новелираног Закона о полицији, да се у ситуацији одређивања приправности полицијских службеника доноси посебан распоред рада или писани налог од стране непосредног руководиоца, а обзиром на то да постоји изузетно и могућност издавања усменог налога (са обавезом издавања образложеног писаног налога у року од 24 часа), то се становиште другостепеног суда не може прихватити.

Из изнетих разлога, по оцени Врховног суда правилан је закључак првостепеног суда да тужилац у смислу наведених законских одредба има право на исплату увећане плате на име приправности чија је висина утврђена на основу налаза вештака финансијске струке. Како је другостепени суд због погрешне примене материјалног права одбио тужбени захтев, Врховни суд је применом члана 416. став 1. ЗПП, преиначио другостепену одлуку и потврдио првостепену пресуду, као у ставу првом изреке.

Тужилац је успео у поступку по ревизији, па му на основу члана 165. став 2. у вези чланова 163. став 2, 153. став 1. и 154. став 2. ЗПП, припадају трошкови ревизијског поступка и то: на име састава ревизије 21.600,00 динара (састав ревизије 18.000,00 динара плус ПДВ), према АТ важећој у време предузимања ових парничних радњи. Тужиоцу су признати и трошкови на име судске таксе на ревизију 30.043,97 динара и ревизијску одлуку 33.520,00 динара (према опредељеном захтеву у ревизији) према важећој ТТ.

Из наведених разлога, Врховни суд је на основу члана 165. став 2. ЗПП, одлучио као у ставу другом изреке.

**Председник већа – судија
Добрила Страјина с.р.**

**За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић**